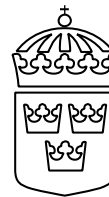


# Regeringens proposition

## 2019/20:184



Särskild beräkning av tandvårdsersättning med  
anledning av sjukdomen covid-19

Prop.  
2019/20:184

---

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 17 juni 2020

*Stefan Löfven*

*Lena Hallengren*  
(Socialdepartementet)

## Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en upplysningsbestämmelse om att regeringen med stöd av restkompetensen vid extraordinära händelser i fredstid kan meddela sådana föreskrifter om beräkning av tandvårdsersättning som avviker från vissa bestämmelser om ersättningsperioder i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd. Förslaget innebär att regeringen kan ta fram särskilda bestämmelser om beräkning av tandvårdsersättning. Syftet är att tillfälligt kompensera patienter som riskerar att gå miste om subventioner inom det statliga tandvårdsstödet eftersom planerad tandvård på grund av sjukdomen covid-19 inte kan slutföras under pågående ersättningsperiod.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 september 2020.

# Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut .....	3
2	Förslag till lag om ändring i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd .....	4
3	Ärendet och dess beredning .....	5
4	Det statliga tandvårdsstödet .....	5
4.1	Tandvårdsstödet tre delar .....	5
4.2	Ersättningsperioder i det statliga tandvårdsstödet .....	6
5	Särskild beräkning av tandvårdsersättning med anledning av sjukdomen covid-19.....	6
6	Ikraftträdande.....	9
7	Konsekvenser.....	9
8	Författningskommentar.....	9
	Bilaga Förteckning över remissinstanserna .....	11
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 juni 2020.....	12

# 1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2019/20:184

Regeringens förslag:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd.

Riksdagen beslutar att förkorta motionstiden till fem dagar.

## Förslag till lag om ändring i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 4 § lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

### **2 kap.**

#### **4 §**

För ersättningsberättigande tandvårdsåtgärder som har slutförts under en ersättningsperiod om ett år, lämnas tandvårdsersättning med en viss andel av patientens sammanlagda kostnader, i den mån dessa överstiger det belopp som har fastställts enligt 6 § 1.

Kostnaderna beräknas med utgångspunkt i referenspriser för ersättningsberättigande tandvårdsåtgärder. Kostnaden för en utförd åtgärd får dock inte beräknas högre än ett belopp motsvarande vårdgivarens pris för åtgärden för den aktuella patienten.

Ersättningsperioden enligt första stycket påbörjas när en första ersättningsberättigande åtgärd har slutförts. Vårdgivaren kan på patientens begäran anmäla hos Försäkringskassan att en ny ersättningsperiod ska påbörjas innan den tidigare ersättningsperioden har löpt ut.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, *meddelar* föreskrifter om anmälan enligt tredje stycket samt om när en ny ersättningsperiod ska börja löpa.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela* föreskrifter om anmälan enligt tredje stycket samt om när en ny ersättningsperiod ska börja löpa.

*Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen vid extraordinära händelser i fredstid meddela sådana föreskrifter om beräkning av tandvårdsersättning som avviker från bestämmelserna om ersättningsperioder i första och tredje styckena.*

---

Denna lag träder i kraft den 1 september 2020.

Det har uppmärksamats att många tandvårdspatienter riskerar att gå miste om de subventioner som de har rätt till inom det statliga tandvårdsstödet eftersom planerade åtgärder inte kan avslutas inom pågående ersättningsperioder på grund av spridningen av sjukdomen covid-19. Inom Socialdepartementet har det tagits fram ett utkast till proposition med bl.a. förslag till en upplysningsbestämmelse i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd. Bestämmelsen ger regeringen möjlighet att vid extraordinära händelser i fredstid meddela föreskrifter om beräkning av tandvårdsersättning som avviker från vissa lagstadgade bestämmelser om ersättningsperioder. Lagförslaget i utkastet överensstämmer med förslaget i denna proposition.

Utkastet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilagan*. Remissvaren finns tillgängliga i Socialdepartementet (dnr S2020/05177/FS).

#### *Skäl för förkortad motionstid*

Spridningen av covid-19 innebär att ett stort antal patienter inte kan besöka tandvården. Många riskerar därmed att gå miste om de subventioner de har rätt till inom det statliga tandvårdsstödet eftersom planerade åtgärder inte kan avslutas inom pågående ersättningsperioder. Det är mycket angeläget att så snart som möjligt vidta åtgärder i syfte att kompensera dessa patienter. Regeringen anser därför att det finns synnerliga skäl för riksdagen att besluta om förkortad motionstid. Regeringen föreslår att motionstiden förkortas till fem dagar.

## 4 Det statliga tandvårdsstödet

### 4.1 Tandvårdsstödet tre delar

Målet med det statliga tandvårdsstödet är att förbättra befolkningens tandhälsa genom att stimulera människor att regelbundet besöka tandvården och att subventionera tandvården för dem som behöver den mest. För personer med inga eller små tandvårdsbehov ska tandvårdsstödet bidra till att bevara en god tandhälsa genom ett ekonomiskt stöd till förebyggande insatser. För personer med stora tandvårdsbehov ska högkostnadsskyddet i det statliga tandvårdsstödet göra det möjligt att få tandvård till en rimlig kostnad.

Bestämmelser om statligt tandvårdsstöd finns främst i lagen om statligt tandvårdsstöd och förordningen (2008:193) om statligt tandvårdsstöd samt i Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets (TLV) föreskrifter på området (TLVFS 2008:1).

Det statliga tandvårdsstödet består av tre olika bidrag. *Allmänt tandvårdsbidrag (ATB)* ges till patienter som är 24 år och äldre. Storleken på ATB beror på patientens ålder. Till och med det år patienten fyller 29 år

Prop. 2019/20:184 och från och med det år patienten fyller 65 år är bidraget 600 kronor per år. För övriga patienter uppgår bidraget till 300 kronor per år.

*Särskilt tandvårdsbidrag (STB)* är ett bidrag som betalas ut till patienter som har en sjukdom eller en funktionsnedsättning som medför risk för försämrad tandhälsa. Bidraget lämnas två gånger per år med 600 kronor.

*Högekostnadsskyddet (HKS)* inom det statliga tandvårdsstödet består av en ersättning benämnd tandvårdsersättning. För varje tandvårdsåtgärd som enligt TLV:s föreskrifter anses vara ersättningsberättigande finns ett referenspris som tandvårdsersättningen beräknas utifrån. När patientens totala kostnader för ersättningsberättigande tandvårdsåtgärder under en ersättningsperiod (se avsnitt 4.2) överstiger 3 000 kronor lämnas tandvårdsersättning med 50 procent av den del av kostnaderna som överstiger 3 000 kronor men inte 15 000 kronor och för den del som överstiger 15 000 kronor lämnas ersättning med 85 procent av kostnaderna.

## 4.2 Ersättningsperioder i det statliga tandvårdsstödet

En ersättningsperiod påbörjas när en första ersättningsberättigande tandvårdsåtgärd har slutförts. Ersättningsperioden löper under 12 på varandra följande månader och är individuell och inte kopplad till kalenderår. En ersättningsperiod kan påbörjas när som helst under ett kalenderår. Kostnader för all ersättningsberättigande tandvård som har slutförts på en patient under ersättningsperioden tas med vid beräkningen av eventuell tandvårdsersättning (se avsnitt 4.1). Vårdgivaren kan på patientens begäran anmäla hos Försäkringskassan att en ny ersättningsperiod ska påbörjas innan den tidigare ersättningsperioden har löpt ut.

## 5 Särskild beräkning av tandvårdsersättning med anledning av sjukdomen covid-19

**Regeringens förslag:** En upplysningsbestämmelse ska införas om att regeringen vid extraordinära händelser i fredstid kan meddela sådana föreskrifter om beräkning av tandvårdsersättning som avviker från bestämmelserna om ersättningsperioder.

**Förslaget i utkastet till proposition** överensstämmer med regeringens förslag.

**Remissinstanserna:** Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

*Konsekvenser av sjukdomen covid-19 för tandvården och ersättningsperioderna inom det statliga tandvårdsstödet*

Spridningen av sjukdomen covid-19 har fått stora konsekvenser inom tandvården, liksom på många andra områden i samhället. När Folkhälsomyndigheten den 10 mars 2020 höjde risknivån för allmän spridning av covid-19 till ”mycket hög” befann sig många tandvårdspatienter i en ersättningsperiod. Som ett resultat av Folkhälsomyndighetens rekommendationer har många patienter som är över 70 år eller som tillhör någon annan riskgrupp haft stora svårigheter att besöka sin tandvårdsgivare. Under pandemin har vidare många tandvårdskliniker bara kunnat ta emot patienter med akuta behov, dels på grund av smittorisk, dels för att många tandvårdskliniker har bistått sjukvården med material och skyddsutrustning. Detta har inneburit att även många tandvårdspatienter som inte tillhör riskgrupperna har blivit nekade vård. Ett stort antal patienter har befunnit sig i en omfattande behandlingsomgång och börjat få ta del av högkostnadsskyddet men inte kunnat avsluta sina pågående behandlingar på grund av covid-19. Dessa patienter riskerar att gå miste om de subventioner de har rätt till eftersom planerad tandvård inte kan avslutas inom pågående ersättningsperiod. Det nuvarande regelverket innebär att när en ersättningsperiod löper ut måste patienten börja om från början inom en ny ersättningsperiod och då betala behandlingarna själv till dess kostnaderna för behandling återigen kommer upp till de nivåer där högkostnadsskyddet träder in. För vissa patienter kan uppehållet även innebära förvärrade problem med tandhälsan vilket innebär ökade kostnader både för dem själva och samhället.

Enligt Försäkringskassan har tandvården i Sverige under pågående pandemi reducerat sitt öppethållande eller avstått från att kalla personer i riskgrupper inklusive personer i åldersgruppen 70+. Totalt sett har folktandvården under veckorna 12–22 2020 reducerat besöken med ca 45 procent och den privata tandvården med ca 38 procent jämfört med samma period 2019. Situationen skiljer sig över landet. Tandvårdsgivare i Norrbotten, Jämtland, Västernorrland och Kronoberg har minst reduktion i besöksfrekvens. Privata vårdgivare har generellt en mindre reduktion av sin besöksfrekvens jämfört med folktandvården.

Spridningen av covid-19 har alltså inneburit att ett stort antal personer inte har kunnat besöka tandvården antingen på grund av rådande restriktioner och rekommendationer eller av det skälet att tandvården endast kunnat ta emot ett begränsat antal patienter. När spridningen av sjukdomen började ta fart pågick för många av patienterna en ersättningsperiod som fortsatte löpa, trots de nämnda begränsningarna i möjligheterna att få tandvård och därmed att utnyttja subventionerna inom ramen för högkostnadsskyddet. Enligt regeringen är det angeläget att kompensera dessa patienter.

*En upplysningsbestämmelse som gör det möjligt att avvika från det lagstadgade regelverket om ersättningsperioder införs*

Vid beräkning av tandvårdsersättning beaktas endast kostnader som patienten har haft för ersättningsberättigande tandvårdsåtgärder som har slutförts under den pågående ersättningsperioden, vilken löper under högst

ett år. Normalt sett hinner planerad tandvård utföras inom ramen för denna period. Begränsningarna i möjligheten att besöka tandvården under pandemin innebär dock för många patienter att den tandvård som de behöver måste skjutas fram. Om en pågående ersättningsperiod exempelvis hinner löpa ut innan patienten kan besöka tandvården igen, läggs kostnaderna för de tandvårdsåtgärder som slutförs då till grund för beräkning av tandvårdsersättning för en ny ersättningsperiod, vilket får ekonomiska konsekvenser särskilt för de patienter som kommit upp i högkostnadsskyddet under den tidigare ersättningsperioden. Bestämmelserna om ersättningsperioder i 2 kap. 4 § första och tredje styckena lagen om statligt tandvårdsstöd innebär bl.a. att tandvårdsersättning ska beräknas utifrån de sammanlagda kostnaderna för tandvårdsåtgärder som har slutförts på en patient under en enda sammanhängande ersättningsperiod om högst ett år och att denna period påbörjas när en första åtgärd har slutförts. Regeringen bedömer att det för att kunna kompensera patienterna behövs särskilda bestämmelser om hur tandvårdsersättningen ska beräknas samt att dessa föreskrifter, för att bli ändamålsenliga, behöver kunna avvika från de nämnda bestämmelserna om ersättningsperioder i lagen.

Eftersom de nya bestämmelserna med undantag från vad som normalt gäller vid beräkning av tandvårdsersättning behöver ges på en relativt detaljerad nivå, och med hänsyn till behovet av skyndsamhet och flexibilitet, bör regleringen lämpligen ske på förordningsnivå. Den aktuella lagregleringen är en för enskilda gynnande reglering som i grunden faller inom regeringens primära normgivningsområde enligt 8 kap. 7 § första stycket 2 regeringsformen (den s.k. restkompetensen). Eftersom riksdagen har utnyttjat sin rätt att meddela föreskrifter på ett område som tillhör regeringens restkompetens (jfr 8 kap. 8 § regeringsformen), kan regeringen inte meddela föreskrifter som avviker från dessa om det inte tas in en s.k. upplysningsbestämmelse i lagen som tydliggör att regeringen – trots lagregleringen – kan meddela sådana föreskrifter.

Enligt 2 kap. 4 § tredje stycket lagen om statligt tandvårdsstöd kan vårdgivaren på patientens begäran anmäla hos Försäkringskassan att en ny ersättningsperiod ska påbörjas innan den tidigare ersättningsperioden har löpt ut. I fjärde stycket samma paragraf finns en upplysningsbestämmelse med innebörden att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela föreskrifter om sådana anmälningar och om när en ny ersättningsperiod ska börja löpa. Den upplysningsbestämmelsen avser således enbart situationer där patienten väljer att avbryta en pågående ersättningsperiod i förtid och kan inte heller användas för att meddela föreskrifter som avviker från lagens bestämmelser om hur tandvårdsersättningen beräknas. En ny upplysningsbestämmelse behövs därmed.

Mot denna bakgrund föreslås en bestämmelse om att regeringen med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela sådana föreskrifter om beräkning av tandvårdsersättning som avviker från bestämmelserna om ersättningsperioder i 2 kap. 4 § första och tredje styckena lagen om statligt tandvårdsstöd. Möjligheten att meddela sådana föreskrifter bör enbart gälla vid extraordinära händelser i fredstid, t.ex. vid en pågående spridning av en samhällsfarlig sjukdom.

Upplysningsbestämmelsen i 2 kap 4 § fjärde stycket lagen om statligt tandvårdsstöd bör språkligt moderniseras. Ändringen är inte avsedd att medföra någon förändring i sak. Prop. 2019/20:184

## 6 Ikraftträdande

**Regeringens förslag:** Lagändringen ska träda i kraft den 1 september 2020.

**Förslaget i utkastet till proposition** överensstämmer med regeringens förslag.

**Remissinstanserna:** *Sveriges Privattandläkarförening* och *Odontologiska fakulteten vid Malmö universitet* anser att lagändringen bör träda i kraft tidigare än den 1 september 2020. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga synpunkter på det.

**Skälen för regeringens förslag:** Det är angeläget att föreskrifter med syfte att tillfälligt kompensera de tandvårdspatienter som drabbas ekonomiskt på grund av spridningen av covid-19 kan tas fram så snart som möjligt. Ett tidigare ikraftträdande för dessa föreskrifter än den 1 september 2020 bedöms inte vara möjligt. Regeringen föreslår därför att den föreslagna upplysningsbestämmelsen ska träda i kraft den 1 september 2020.

## 7 Konsekvenser

Författningsförslaget i denna proposition ger regeringen en möjlighet att meddela föreskrifter i syfte att tillfälligt kompensera patienter som gått miste om eller riskerar att gå miste om subventioner i form av tandvårdsersättning inom ramen för det statliga tandvårdsstödet på grund av spridningen av covid-19. Lagförslaget i sig medför dock inga samhällsekonomiska eller andra konsekvenser.

## 8 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd

### 2 kap. 4 §

För ersättningsberättigande tandvårdsåtgärder som har slutförts under en ersättningsperiod om ett år, lämnas tandvårdsersättning med en viss andel av patientens sammanlagda kostnader, i den mån dessa överstiger det belopp som har fastställts enligt 6 § 1.

Kostnaderna beräknas med utgångspunkt i referenspriser för ersättningsberättigande tandvårdsåtgärder. Kostnaden för en utförd åtgärd får dock inte beräknas högre än ett belopp motsvarande vårdgivarens pris för åtgärden för den aktuella patienten.

Ersättningsperioden enligt första stycket påbörjas när en första ersättningsberättigande åtgärd har slutförts. Vårdgivaren kan på patientens begäran anmäla hos Försäkringskassan att en ny ersättningsperiod ska påbörjas innan den tidigare ersättningsperioden har löpt ut.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela* föreskrifter om anmälan enligt tredje stycket samt om när en ny ersättningsperiod ska börja löpa.

*Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen vid extraordinära händelser i fredstid meddela sådana föreskrifter om beräkning av tandvårdsersättning som avviker från bestämmelserna om ersättningsperioder i första och tredje styckena.*

I paragrafen finns bestämmelser om tandvårdsersättning, dvs. om högkostnadsskyddet inom det statliga tandvårdsstödet.

Ändringen i *fjärde stycket* innebär enbart en språklig modernisering och ingen ändring i sak är avsedd.

*Femte stycket*, som är nytt, innehåller en upplysningsbestämmelse om att regeringen med stöd av sin restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen vid extraordinära händelser i fredstid kan meddela sådana föreskrifter om beräkning av tandvårdsersättning som avviker från bestämmelserna om ersättningsperioder i första och tredje styckena.

Med en extraordinär händelse i fredstid avses en händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser, jfr. 1 kap. 4 § lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Det kan t.ex. handla om en pågående spridning av en samhällsfarlig sjukdom.

Övervägandena finns i avsnitt 5.

## Förteckning över remissinstanserna

Prop. 2019/20:184

Bilaga

Efter remiss av utkast till proposition Särskild beräkning av tandvårdsersättning med anledning av sjukdomen covid-19 har yttranden kommit in från Försäkringskassan, Justitiekanslern, Riksdagens ombudsmän, Sveriges folktandvårdsförening, Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges Privattandläkarförening och Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket.

Därutöver har yttrande kommit in från Odontologiska fakulteten vid Malmö universitet.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 juni 2020

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Lövin, Johansson, Baylan, Hallengren, Hultqvist, Andersson, Bolund, Damberg, Shekarabi, Ygeman, Linde, Ekström, Eneroth, Nilsson, Ernkrans, Lind, Hallberg, Nordmark, Micko

Föredragande: statsrådet Hallengren

---

Regeringen beslutar proposition 2019/20:184 Särskild beräkning av tandvårdsersättning med anledning av sjukdomen covid-19